

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/176/2003

STOSUNEK DO RZĄDU I PREMIERA

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LISTOPAD 2003

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

W okresie dzielącym nasze ostatnie sondaże wicepremier Jerzy Hausner ogłosił szczegóły rządowego planu cięcia wydatków państwa. Rząd zaproponował m. in.: odejście od automatycznej waloryzacji rent i emerytur, czyli obligatoryjnych podwyżek świadczeń w każdym roku; wyrównanie wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn; weryfikację zasadności przyznawania rent; zmniejszenie wysokości zasiłków chorobowych; powiązanie z osiąganymi dochodami zasady opłacania składki ubezpieczeniowej przez rolników (KRUS); stopniowe ograniczanie świadczeń przedemerytalnych oraz likwidację PFRON i jednoczesne przekazanie samorządom pieniędzy, którymi dysponuje ten fundusz. Zgodnie z ustaleniami rządu propozycje te poddane zostaną konsultacjom i dopiero na początku przyszłego roku zapadną ostateczne decyzje.

W Sejmie odbyła się debata nad przyszłorocznym budżetem, podczas której posłowie opozycji bardzo krytycznie wypowiadali się o zamierzeniach rządu w tej kwestii. Ostatecznie jednak w głosowaniu koalicja rządowa obroniła ten projekt. O trudnej sytuacji politycznej rządu w ostatnim okresie świadczą też akcje protestacyjne i zapowiedzi strajków i manifestacji różnych grup zawodowych. Podczas szczytu Unii Europejskiej w Brukseli pojawiły się nawet upublicznione przez media pogłoski o możliwości zmiany premiera, co przebywający w Brukseli szef rządu Leszek Miller nazwał „krańcową nieodpowiedzialnością” oraz „igraniem z państwem polskim”. Wszystkie te wydarzenia mogły wpłynąć na postrzeganie w listopadzie¹ rządu i premiera.

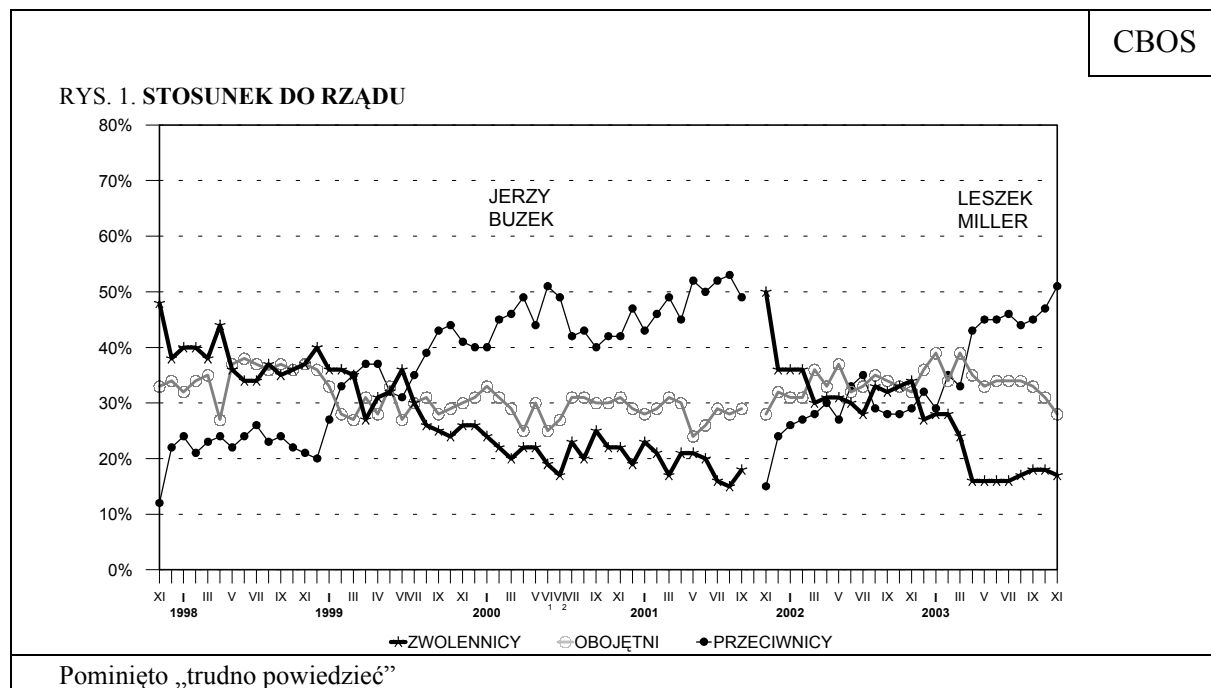
¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (162) przeprowadzono w dniach 7-10 listopada 2003 roku na liczącej 1088 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

POPARCIE DLA RZĄDU

Po kilku miesiącach dość stabilnych, choć wciąż bardzo niekorzystnych, notowań rządu i premiera w listopadzie nastąpiło ponowne ich pogorszenie. Poparcie dla urzędującego gabinetu deklaruje obecnie tylko 17% ankietowanych. Wprawdzie w stosunku do października odsetek ten zmalał nieznacznie (o 1 punkt), ale nienotowany wcześniej poziom osiągnęła liczba przeciwników rządu, których jest obecnie trzykrotnie więcej niż zwolenników (51%, o 4 punkty więcej niż przed miesiącem). Jest to najgorszy wynik w historii tego rządu i jeden z najgorszych, jakie zdarzyło się uzyskiwać wszystkim poprzednim gabinetom. Mniejsze poparcie miał jedynie rząd Jerzego Buzka w końcowym okresie sprawowania władzy (w lipcu i sierpniu 2001 roku).

Tabela 1

Stosunek do rządu	Wskazania respondentów według terminów badań												
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	2002		2003										
	w procentach												
Zwolennicy	34	27	28	28	24	16	16	16	16	17	18	18	17
Przeciwnicy	29	32	29	35	33	43	45	45	46	44	45	47	51
Obojętni	32	36	39	34	39	35	33	34	34	34	33	31	28
Trudno powiedzieć	6	5	4	4	4	6	5	5	4	5	4	4	4

W potencjalnych elektoratach poparcie dla rządu w zdecydowanej większości deklarują jedynie zwolennicy SLD. Wśród wyborców pozostałych liczących się ugrupowań dominują przeciwnicy obecnego gabinetu. Najbardziej negatywnie nastawieni do rządu Leszka Millera są sympatycy PO - blisko trzy czwarte spośród nich zalicza się do jego przeciwników. Z kolei stosunkowo najbardziej przychylni obecnemu rządowi są potencjalni wyborcy PSL, jednak i w tym elektoracie ma on blisko trzykrotnie więcej przeciwników niż zwolenników.

Tabela 2

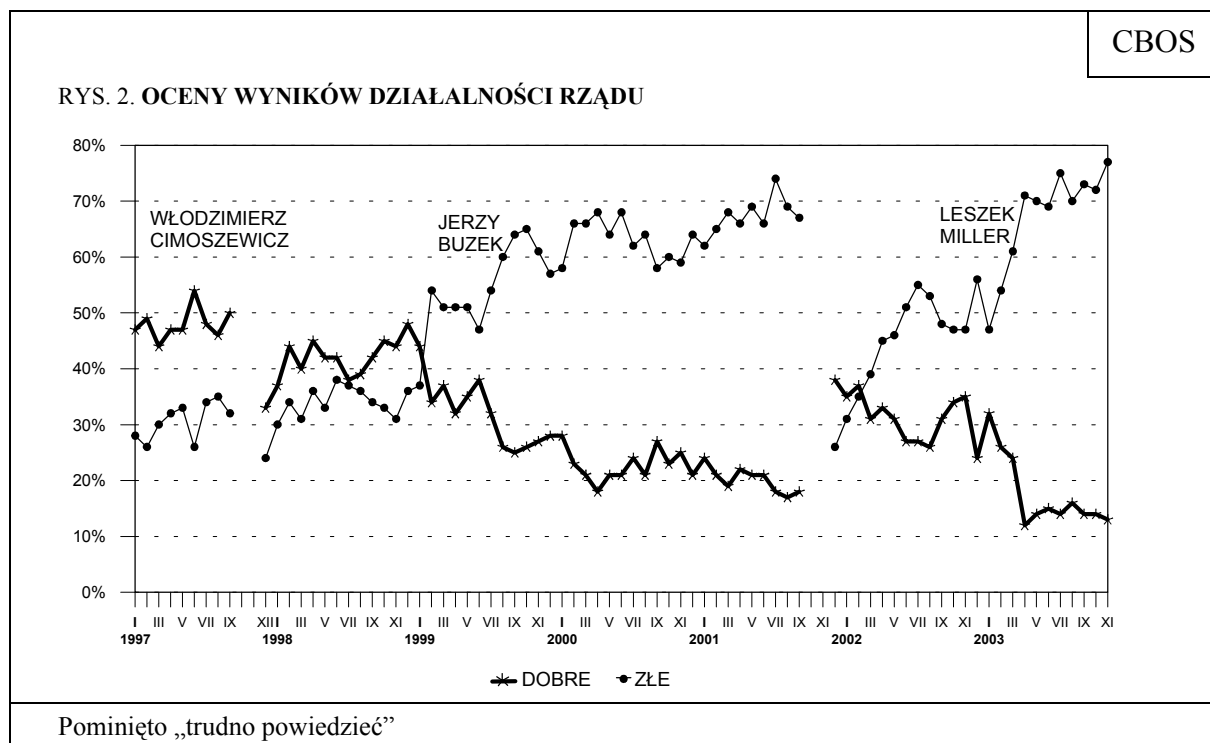
Potencjalne elektoraty	Stosunek do rządu			
	zwolennicy	obojętni	przeciwnicy	Trudno powiedzieć
	w procentach			
SLD	64	24	12	-
PSL	18	31	51	-
Samoobrona	18	20	60	2
LPR	8	28	64	-
PiS	10	25	65	-
PO	14	11	73	2
Niezdecydowani	19	30	45	6
Niezamierzający głosować	9	34	52	5

OCENA DZIAŁALNOŚCI RZĄDU

W listopadzie pogorszyły się i tak już bardzo krytyczne opinie o dotychczasowych dokonaniach rządu. Tylko 13% badanych (spadek o 1 punkt) pozytywnie ocenia efekty jego działalności od początku funkcjonowania, zdecydowana większość zaś (77%) wystawia mu negatywną ocenę. W porównaniu z sondażem październikowym odsetek ocen negatywnych wzrósł o 5 punktów. Są to najgorsze oceny pracy rządu Leszka Millera, rządu, który od ponad pół roku za swoją dotychczasową działalność uzyskuje niższe noty niż wszystkie poprzednie gabinety III RP.

Tabela 3

Jak by Pan(i) ocenił(a) wyniki działalności rządu premiera Leszka Millera od czasu objęcia przezeń władzy?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	2002		2003										
	w procentach												
Dobrze	35	24	32	26	24	12	14	15	14	16	14	14	13
Źle	47	56	47	54	61	71	70	69	75	70	73	72	77
Trudno powiedzieć	18	20	21	20	15	16	16	16	11	14	13	14	10

Dotychczasowe dokonania obecnego rządu najlepiej oceniają zwolennicy SLD, jednak nawet w tym elektoracie poziom ocen negatywnych jest dość wysoki. Krytycznie o wynikach pracy urzędującego gabinetu wypowiada się ponad dwie piąte potencjalnych wyborców tej partii. Wśród zwolenników pozostałych ugrupowań odsetki negatywnych wskazań są co najmniej dwukrotnie wyższe. Niemal powszechnie dezaprobatę dotychczasowych poczynań obecnego gabinetu deklarują zwolennicy LPR, PiS oraz PO. Tylko nieco mniej krytyczni w opiniach są potencjalni wyborcy PSL oraz Samoobrony - blisko cztery piąte deklarujących poparcie dla tych ugrupowań negatywnie ocenia dotychczasową działalność rządu Leszka Millera.

Tabela 4

Potencjalne elektoraty	Oceny wyników działalności rządu		
	dobrze	złe	Trudno powiedzieć
	w procentach		
SLD	51	42	8
PSL	13	80	7
Samoobrona	13	82	5
PO	10	89	1
PiS	5	90	5
LPR	7	93	-
Niezdecydowani	13	72	16
Niezamierzający głosować	7	80	13

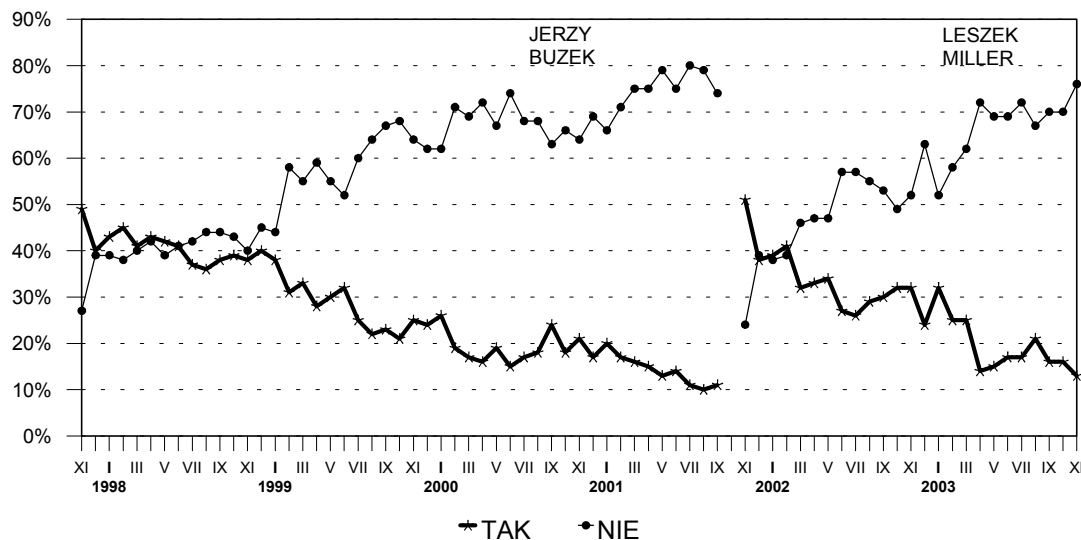
OCENA POLITYKI GOSPODARCZEJ RZĄDU

Znacznie gorsze niż w październiku są także oceny polityki gospodarczej rządu. Obecnie tylko 13% ankietowanych (spadek o 3 punkty) jest zdania, że polityka ta stwarza szanse polepszenia sytuacji ekonomicznej kraju, natomiast zdecydowana większość (76% - wzrost o 6 punktów) jest przeciwnego zdania.

Tabela 5

Czy, Pana(i) zdaniem, polityka obecnego rządu stwarza szanse poprawy sytuacji gospodarczej ?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	2002		2003										
	w procentach												
Tak	32	24	32	25	25	14	15	17	17	21	16	16	13
Nie	52	63	52	58	62	72	69	69	72	67	70	70	76
Trudno powiedzieć	16	14	16	17	13	14	16	14	11	13	14	14	11

RYS. 3. CZY, PANA(I) ZDANIEM, POLITYKA OBECNEGO RZĄDU STWARZA SZANSE POPRAWY SYTUACJI GOSPODARCZEJ?

Pominięto „trudno powiedzieć”

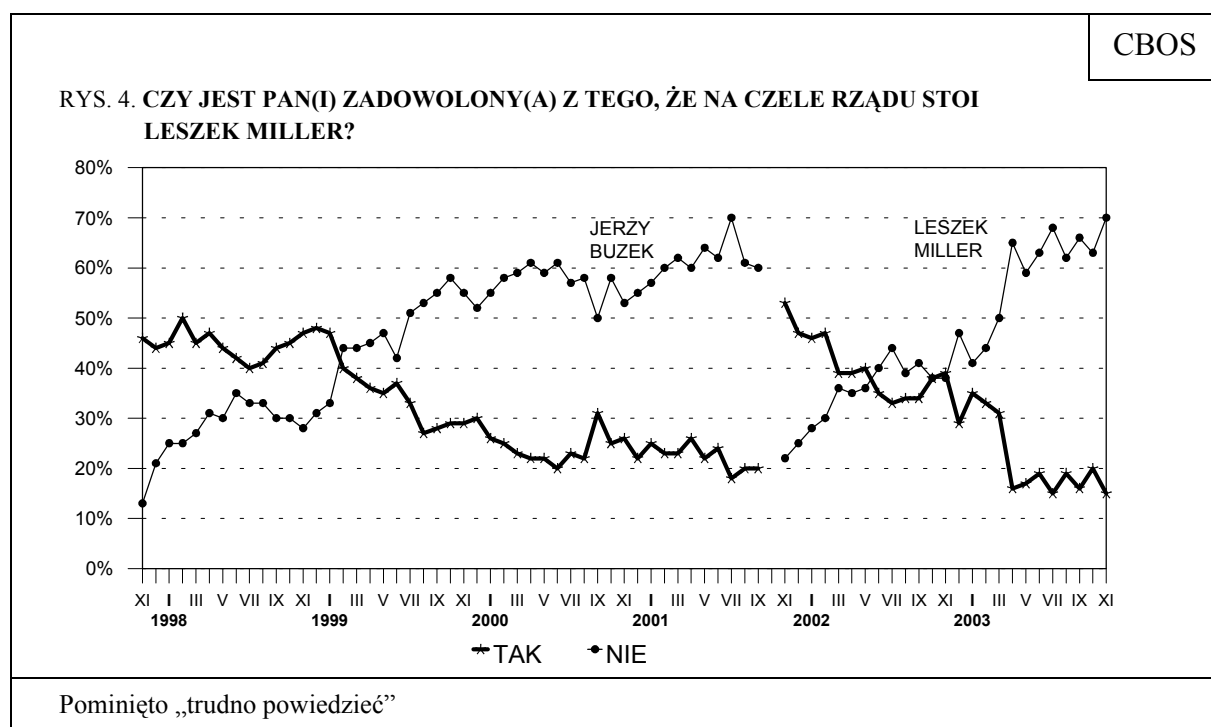
Negatywne opinie o polityce gospodarczej rządu zdecydowanie dominują we wszystkich grupach społeczno-zawodowych. Relatywnie najbardziej krytyczni w jej ocenie są badani pracujący na własny rachunek oraz rolnicy (po 88% wskazań negatywnych).

AKCEPTACJA PREMIERA

W stosunku do października najbardziej pogorszyły się oceny premiera Leszka Millera. Zadowolenie z faktu, że stoi on na czele rządu, wyraża obecnie zaledwie 15% ankietowanych (spadek o 5 punktów), natomiast aż 70% (wzrost o 7 punktów) nie akceptuje go w tej roli. Są to najgorsze notowania Leszka Millera od momentu objęcia przez niego funkcji szefa rządu. Żaden z jego poprzedników na tym stanowisku nie miał równie złych notowań.

Tabela 6

Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z tego, że na czele rządu stoi Leszek Miller?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	2002		2003										
	w procentach												
Tak	39	29	35	33	31	16	17	19	15	19	16	20	15
Nie	38	47	41	44	50	65	59	63	68	62	66	63	70
Trudno powiedzieć	23	24	24	23	19	19	24	18	17	19	18	17	15

Premier Miller może liczyć głównie na poparcie elektoratu SLD. Zadowolenie z faktu, że stoi on na czele rządu, wyraża blisko dwie trzecie zwolenników tej partii. W pozostałych elektoratach zdecydowanie dominują osoby nieakceptujące osoby obecnego premiera. Poza własną partią Leszek Miller stosunkowo najczęściej może liczyć na poparcie elektoratu PSL. Do jego zwolenników zalicza się tu jednak tylko co czwarta osoba, podczas gdy blisko dwie trzecie nie aprobuje go w roli szefa rządu. Z kolei tradycyjnie już najwięcej przeciwników ma Leszek Miller wśród potencjalnych wyborców PiS, PO, a zwłaszcza LPR.

Tabela 7

Potencjalne elektoraty	Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z tego, że na czele rządu stoi Leszek Miller?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
SLD	64	27	9
PSL	26	64	10
Samoobrona	17	77	6
PiS	10	86	5
PO	8	86	10
LPR	3	97	-
Niezdecydowani	11	68	22
Niezamierzający głosować	8	72	20

★

★

★

Po kilku miesiącach względnej stabilizacji ocen rządu w listopadzie odnotowaliśmy kolejne ich pogorszenie. Najwyraźniej zmalała akceptacja premiera - ponad dwie trzecie ankietowanych wyraża niezadowolenie z tego, że Leszek Miller piastuje ten urząd. Wyraźnie pogorszyły się także oceny polityki gospodarczej rządu - zmalał odsetek ocen pozytywnych, natomiast przybyło (w większym stopniu) osób przekonanych, że polityka ta nie daje nadziei na poprawę sytuacji gospodarczej. W pozostałych wymiarach ocen odnotowaliśmy przede wszystkim wzrost krytycyzmu, natomiast liczba opinii pozytywnych spadła tylko nieznacznie. Są to najgorsze wyniki odnotowane w historii naszych badań zarówno jeśli chodzi o poziom społecznej akceptacji premiera, jak i oceny całej dotychczasowej działalności rządu.

Opracowała
Agnieszka CYBULSKA

A N E K S

Tabela 1. Stosunek do rządu

	(%)				
	Zwolennicy	Przeciwnicy	Obojętni	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	17	51	28	3	1088
Płeć					
Mężczyźni	16	57	24	2	519
Kobiety	18	46	32	4	569
Wiek					
18-24 lat	12	46	39	3	162
25-34	12	56	31	0	195
35-44	16	53	28	3	182
45-54	19	58	21	2	227
55-64	25	49	23	3	127
65 lat i więcej	20	43	29	9	195
Miejsce zamieszkania					
Wieś	14	49	32	5	409
Miasto do 20 tys.	20	50	28	2	135
20-100 tys.	18	53	25	3	205
101-500 tys.	20	48	30	2	210
501 tys. i więcej mieszk.	19	60	17	4	130
Wykształcenie					
Podstawowe	14	42	37	7	318
Zasadnicze zawodowe	15	50	34	1	279
Średnie	20	57	21	2	374
Wyższe	22	62	12	3	117
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	19	63	17	1	81
Prac. umysł. niż. szczebla	20	58	20	2	96
Pracownicy fiz.- umysł.	18	54	28	0	84
Robotnicy wykwalifikowani	10	64	25	1	90
Robotnicy niewykwalifik.	15	53	31	2	52
Rolnicy	8	53	36	3	58
Pracujący na własny rach.	14	63	24	0	33
Bierni zawodowo					
Renciści	17	42	33	8	118
Emeryci	25	46	23	6	209
Uczniowie i studenci	11	52	34	3	80
Bezrobotni	17	44	35	4	127
Gospodynie domowe i inni	17	39	41	4	61
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	19	53	26	2	159
spółce właścicieli	27	53	19	1	81
prywatnych i państwa	10	65	23	1	191
sekt. pryw. poza rolnict.	10	56	32	3	61
prywatnym gosp. rolnym					
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	9	51	38	2	128
300-399	11	59	27	3	77
400-599	17	40	36	6	180
600-800	25	49	25	1	187
Powyżej 800 zł	27	49	20	4	171
Ocena własnych war. mater.					
Złe	13	54	29	4	385
Średnie	20	46	30	4	464
Dobre	19	56	23	2	239
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	12	48	30	10	77
Raz w tygodniu	13	57	28	2	519
1-2 razy w miesiącu	20	45	32	3	136
Kilka razy w roku	24	47	26	4	229
W ogóle nie uczestniczy	24	44	28	4	126
Poglądy polityczne					
Lewica	43	29	25	2	208
Centrum	14	58	25	3	314
Prawica	9	72	18	1	282
Trudno powiedzieć	10	39	44	8	282

Tabela 2. Jak by Pan(i) ocenił(a) wyniki działalności rządu premiera Leszka Millera od czasu objęcia przezeń władzy?

(%)

	Dobrze	Źle	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	13	77	10	1088
Płeć				
Mężczyźni	12	81	6	519
Kobiety	13	73	14	569
Wiek				
18-24 lat	16	71	13	162
25-34	9	83	9	195
35-44	12	79	9	182
45-54	9	85	7	227
55-64	19	73	9	127
65 lat i więcej	15	69	16	195
Miejsce zamieszkania				
Wieś	12	75	13	409
Miasto do 20 tys.	15	79	6	135
20-100 tys.	12	79	10	205
101-500 tys.	15	78	7	210
501 tys. i więcej mieszk.	12	78	10	130
Wykształcenie				
Podstawowe	12	73	15	318
Zasadnicze zawodowe	10	80	11	279
Średnie	15	79	6	374
Wyższe	13	76	10	117
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	6	88	5	81
Prac. umysł. niż. szczebla	11	79	10	96
Pracownicy fiz.- umysł.	12	84	4	84
Robotnicy wykwalifikowani	9	86	5	90
Robotnicy niewykwalifik.	9	80	11	52
Rolnicy	8	79	13	58
Pracujący na własny rach.	2	98	0	33
Bierni zawodowo				
Renciści	14	67	19	118
Emeryci	18	71	11	209
Uczniowie i studenci	19	69	12	80
Bezrobotni	14	75	11	127
Gospodynie domowe i inni	12	79	9	61
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	12	80	7	159
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	13	80	8	81
sekt. pryw. poza rolnict.	6	89	5	191
prywatnym gosp. rolnym	10	76	14	61
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	8	79	13	128
300-399	11	80	9	77
400-599	13	76	12	160
600-800	19	72	9	187
Powyżej 800 zł	18	75	7	171
Ocena własnych war. mater.				
Źle	9	82	9	385
Średnie	14	74	12	464
Dobre	17	75	8	239
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	10	74	16	77
Raz w tygodniu	11	81	8	519
1-2 razy w miesiącu	12	75	14	136
Kilka razy w roku	17	75	8	229
W ogóle nie uczestniczy	16	69	15	126
Poglądy polityczne				
Lewica	33	62	5	208
Centrum	11	81	8	314
Prawica	6	90	3	282
Trudno powiedzieć	6	71	23	282

Tabela 3. Czy, Pana(i) zdaniem, polityka obecnego rządu stwarza szansę poprawy sytuacji gospodarczej?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	13	76	11	1088
Płeć				
Mężczyźni	14	79	7	519
Kobiety	13	73	14	569
Wiek				
18-24 lat	15	73	12	162
25-34	12	79	9	195
35-44	8	80	12	182
45-54	12	82	5	227
55-64	20	72	9	127
65 lat i więcej	16	66	18	195
Miejsce zamieszkania				
Wieś	11	75	14	409
Miasto do 20 tys.	15	78	8	135
20-100 tys.	14	74	12	205
101-500 tys.	14	78	8	210
501 tys. i więcej mieszk.	16	76	9	130
Wykształcenie				
Podstawowe	10	73	17	318
Zasadnicze zawodowe	12	79	9	279
Średnie	17	76	7	374
Wyższe	15	74	10	117
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	12	83	5	81
Prac. umysł. niż. szczebla	14	75	11	96
Pracownicy fiz.- umysł.	9	83	8	84
Robotnicy wykwalifikowani	14	80	6	90
Robotnicy niewykwalifik.	4	79	17	52
Rolnicy	6	88	5	58
Pracujący na własny rach.	12	88	0	33
Bierni zawodowo				
Renciści	15	63	22	118
Emeryci	17	70	13	209
Uczniowie i studenci	18	74	8	80
Bezrobotni	11	79	10	127
Gospodynie domowe i inni	18	70	12	61
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	12	79	9	159
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	19	73	8	81
sekt. pryw. poza rolnict.	9	84	7	191
prywatnym gosp. rolnym	6	88	6	61
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	11	79	10	128
300-399	12	80	8	77
400-599	12	77	11	160
600-800	17	72	10	187
Powyżej 800 zł	22	68	10	171
Ocena własnych war. mater.				
Złe	10	81	9	385
Średnie	14	76	11	464
Dobre	18	68	14	239
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	6	80	14	77
Raz w tygodniu	11	78	10	519
1-2 razy w miesiącu	11	80	9	136
Kilka razy w roku	17	75	8	229
W ogóle nie uczestniczy	23	60	17	126
Poglądy polityczne				
Lewica	29	64	7	208
Centrum	10	82	8	314
Prawica	12	84	4	282
Trudno powiedzieć	8	70	23	282

Tabela 4. Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z tego, że na czele rządu stoi Leszek Miller?

	(%)			
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	15	70	15	1088
Płeć				
Mężczyźni	14	73	13	519
Kobiety	16	67	17	569
Wiek				
18-24 lat	16	64	20	162
25-34	12	75	13	195
35-44	10	72	18	182
45-54	12	80	8	227
55-64	23	64	13	127
65 lat i więcej	20	59	22	195
Miejsce zamieszkania				
Wieś	14	68	18	409
Miasto do 20 tys.	16	74	10	135
20-100 tys.	13	69	18	205
101-500 tys.	18	71	11	210
501 tys. i więcej mieszk.	13	72	15	130
Wykształcenie				
Podstawowe	17	64	19	318
Zasadnicze zawodowe	11	74	15	279
Średnie	15	71	14	374
Wyższe	19	71	10	117
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	13	77	10	81
Prac. umysł. niż. szczebla	15	73	12	96
Pracownicy fiz.- umysł.	6	81	13	84
Robotnicy wykwalifikowani	13	79	8	90
Robotnicy niewykwalifik.	4	69	27	52
Rolnicy	14	73	12	58
Pracujący na własny rach.	11	81	8	33
Bierni zawodowo				
Renciści	18	59	23	118
Emeryci	21	63	17	209
Uczniowie i studenci	17	68	16	80
Bezrobotni	16	69	15	127
Gospodynie domowe i inni	18	66	16	61
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	14	71	15	159
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	15	72	13	81
sekt. pryw. poza rolnict.	8	80	12	191
prywatnym gosp. rolnym	15	72	13	61
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	12	77	12	128
300-399	8	76	16	77
400-599	16	63	20	160
600-800	18	65	17	187
Powyżej 800 zł	19	69	12	171
Ocena własnych war. mater.				
Złe	13	71	16	385
Średnie	15	70	15	464
Dobre	18	67	15	239
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	10	73	17	77
Raz w tygodniu	12	75	13	519
1-2 razy w miesiącu	17	67	17	136
Kilka razy w roku	17	66	17	229
W ogóle nie uczestniczy	24	55	21	126
Poglądy polityczne				
Lewica	35	52	13	208
Centrum	14	75	11	314
Prawica	8	85	6	282
Trudno powiedzieć	8	61	30	282